

 impact lab

Inovácie vo vzdelávaní

www.impactlab.sk

Inovácie vo vzdelávaní

Vzdelávanie v súčasnosti čelí silnému tlaku vonkajších trendov, ktoré zásadne ovplyvňujú životy ľudí. Od roku 2020 až dodnes sú najvýraznejšími výzvami pre spoločnosť rastúce sociálne a environmentálne problémy, rýchly rozvoj umelej inteligencie (AI) a nástup populizmu a etnonacionalizmu. Tieto faktory si vyžadujú nové prístupy vo vzdelávaní, ktoré dokážu mladú generáciu pripraviť na meniaci sa svet.

Čo očakávame od inovácií vo vzdelávaní?

V rámci Impact Lab Inkubátora aj Akcelerátora sme identifikovali dve základné kritériá pre podporu projektov zameraných na inovácie vo vzdelávaní:

1. Hodnoty Európskej únie

Vzdelávacie iniciatívy by mali propagovať a podporovať hodnoty, na ktorých stojí Európska únia: demokraciu, ľudskú dôstojnosť, slobodu, rovnosť, právny štát a rešpekt k ľudským právam. Projekty by mali pomáhať budovať spoločnosť založenú na tolerancii, solidarite a vzájomnom porozumení.

2. Reakcia na spoločenské zmeny

Inovácie vo vzdelávaní by mali reflektovať veľké sociálne a technologické zmeny. Mali by podporovať demokratické ciele, ako je rozvoj kritického myslenia, mediálnej gramotnosti či občianskych zručností. Tieto kvality sú kľúčové v boji proti dezinformáciám, polarizácii a úpadku dôvery v inštitúcie.

Vzdelávanie pre demokratickú budúcnosť: Päť princípov inovácií vo vzdelávaní

V rýchlo sa meniacich sociokultúrnych podmienkach potrebujeme nový cieľ vzdelávania, ktorý podporí životaschopnú a inkluzívnu demokraciu. Inovácie by mali mladých ľudí pripraviť na to, aby sa dokázali aktívne rozvíjať v rôznorodej a dynamickej demokratickej spoločnosti. Päť kľúčových princípov, ktoré sumarizuje Stanford Social Innovation Review¹, môže slúžiť ako východisko pre vytváranie takéhoto vzdelávania.

1. Vzdelávanie pre demokratické zručnosti a postoje

Vzdelávanie by malo žiakov a žiačky vybaviť znalosťami o demokratických procesoch, ako sú občianske práva, možnosti účasti na rozhodovaní či mechanizmy, ako presadiť zmeny (napríklad cez komunitné projekty alebo simulácie občianskeho rozhodovania). Zručnosti ako práca s faktmi, kritická diskusia či konštruktívna debata sú kľúčové pre aktívne občianstvo. Rovnako dôležité sú postoje ako rešpekt voči rôznorodosti a ochota spolupracovať. Praktické príklady môžu zahŕňať aktivity zamerané na kreatívne riešenia problémov, efektívnu komunikáciu či budovanie spolupráce medzi študentmi, študentkami.

2. Práca s faktmi v ére dezinformácií

V súčasnosti, keď dezinformácie výrazne ovplyvňujú verejný priestor, je nevyhnutné učiť študentstvo, ako rozpoznať fakty, hodnotiť dôveryhodnosť zdrojov a chápať, ako fakty prispievajú k riešeniu problémov. Programy mediálnej gramotnosti môžu žiakom a žiačkam pomôcť kriticky vyhodnocovať informácie v online prostredí a rozvíjať schopnosť odolávať manipuláciám.

¹ Mcguire, K., & Wilka, M. (2024). A Democratic Vision for Public Schools. Stanford Social Innovation Review, 22(4)
<https://ssir.org/articles/entry/public-education-after-neoliberalism>

3. Hľadanie nových riešení spoločenských problémov

Vzdelávanie by malo podporovať kreativitu a schopnosť hľadať inovatívne prístupy k riešeniu výziev, akými sú klimatické zmeny, nerovnosti či spoločenská polarizácia. Mladí ľudia by mali byť vedení k premýšľaniu nad rámec tradičných modelov aj k rozvoju podnikateľských zručností, aby dokázali identifikovať problémy v spoločnosti či svojom okolí, navrhovať riešenia, testovať ich a ďalej rozvíjať.

4. Kultivácia občianskych hodnôt

Školy sú jedinečným miestom, kde sa môžu študenti a študentky učiť hodnotám, ako sú sloboda, spravodlivosť a pluralizmus. Cieľom vzdelávania by malo byť rozvíjanie schopnosti rešpektovať odlišnosti, čo môže pomôcť znižovať polarizáciu v spoločnosti. Projekty zamerané na občianske vzdelávanie môžu zahŕňať napríklad simulácie diskusií o verejných témach alebo aktivity podporujúce porozumenie medzi rôznymi komunitami.

5. Podpora schopností pre budúci svet

V ére umelej inteligencie je dôležité, aby vzdelávanie pripravovalo mladých ľudí nielen na technickú spoluprácu s technológiami, ale aj na etické rozhodovanie o ich využití. Kompetencie, ako empatia, kreativita a schopnosť rozhodovať s ohľadom na širší spoločenský kontext, sú nevyhnutné na to, aby technológie slúžili inkluzívnym a demokratickým cieľom, a nie výlučne ekonomickým záujmom.

V období klimatickej krízy, rýchleho technologického pokroku a narastajúcej politickej polarizácie je úlohou vzdelávania nielen odovzdávať vedomosti, ale aj formovať hodnoty a postoje mladých ľudí. Vzdelávanie musí byť nástrojom, ktorý pomáha spoločnosti riešiť problémy 21. storočia a podporuje stabilnú a prosperujúcu budúcnosť.

Aké projekty v rámci Impact Labu vo vzdelávaní podporíme?

Hľadáme projekty, ktoré dokážu priniesť reálne zmeny. Či už ide o podporu učiteľov a učiteliek, nové prístupy k výučbe alebo digitálne nástroje, ktoré rozvíjajú kritické myslenie a spoluprácu – všetky iniciatívy musia spájať hodnoty a inovatívne reakcie na aktuálne spoločenské výzvy.

V programovom období 2025 – 2027 sa konkrétne zameriavame na tieto riešenia vo vzdelávaní:

- znižovanie vplyvu socio-ekonomických rozdielov v prístupe k základoškolskému a stredoškolskému vzdelávaniu,
- zlepšenie wellbeing a duševného zdravia žiakov a žiačok,
- rozvoj kritického myslenia a prevencia šírenia dezinformácií,
- adaptácia na digitálne prostredie (nástroje umelej inteligencie, závislosť od sociálnych sietí, kyberšikana a pod.),
- podpora aktívneho občianstva (podpora európskeho občianstva),
- inovácie v predprimárnom, primárnom, sekundárnom vzdelávaní, ktoré celiia na podporu [hodnôt EÚ](#).

ig&